

JEESUSE VARANE LAPSEIGA

ET PETLEMMAS viibimine tekitas kindlusetus- ja ärevustunnet, võõrutas Maarja lapse alles siis, kui nad olid turvaliselt Aleksandriasse jõudnud ja perekond sai taas tavalist igapäevaelu elada. Nad elasid sugulaste juures ja Joosep suutis oma peret ise ülal pidada, sest leidis peagi pärast saabumist tööd. Ta töötas mitu kuud puusepana, kuni edutati suure ühiskondliku hoone ehitusel töötava tööliisterühma meistriks. See uus kogemus andis talle mõtte hakata Naatsaretti naastes ehitusettevõtjaks.

² ¶ Neil Jeesuse abitu lapseea varajastel aastatel valvas Maarja pidevalt ja hoolikalt, et lapsega ei juhtuks midagi, mis võiks ta heaolu ohustada või tema tulevase missiooni täitmist takistada: ükski ema pole kunagi olnud rohkem oma lapsele pühendunud. Kodus, kuhu Jeesus kasvama sattus, oli veel kaks temaealist ja lähematel naabritel veel kuus peaaegu temavanust last, kes olid talle sobivad mängukaaslased. Algul soovis Maarja Jeesust rohkem enda läheduses hoida. Ta kartis, et poisiga võib midagi juhtuda, kui tal lastakse aias teiste lastega mängida, aga Joosep suutis sugulaste abiga ema veenda, et nii jääks Jeesus ilma kasulikust võimalusest õppida omavanuste lastega kohanemist. Ja mõistes, et ülearune hoolitsus ja tavatu kaitse võib Jeesuse iseteadlikuks ja enesekeskseks muuta, oli Maarja lõpuks nõus laskma töötatud lapsel kasvada samamoodi, nagu kasvavad kõik teised lapsed; ja kuigi ta sellest otsusest kinni pidas, oli ta alati valvel, kui lapsed majas või aias mängisid. Ainult armastav ema teab, missugust koormat Maarja südames kandis, muretsedes kõigi nende varase lapseea aastate jooksul oma poja turvalisuse eest.

³ Kahel Aleksandrias viibitud aastal oli Jeesuse tervis hea ja ta kasvas normaalselt. Sellest, et Jeesus on „töötatud laps”, kõneldi ainult vähestele tuttavatele ja sugulastele. Üks Joosepi sugulastest avaldas selle saladuse mõnelele oma tuttavatele Memphises, kauge- tel aegadel elanud Ehnatoni järeltulijatele, ja need kogunesid enne Joosepi pere tagasipöördumist Palestiinasse koos Aleksandria usklike väikese rühmaga Joosepi sugulasest heategija paleetaolisse majja, et naatsaretlaste perele õnne kaasa soovida ja lapsele austust avaldada. Kokkutulnud kinkisid Jeesusele täieliku kogu heebrea pühakirjade kreekaakeelseid tõlkeid. Ent see anti Joosepi kätte alles siis, kui nad Maarjaga olid lõplikult tagasi lükanud oma Memphise ja Aleksandria tuttavate kutse Egiptusesse jääda. Need uskujad olid seisukohal, et töötatud laps saaks Aleksandrias elades maailmale tunduvalt suuremat mõju avaldada kui üheski Palestiina paigas. Nende veenmiste tõttu viibis lahkumine Palestiinasse mõnda aega pärast seda, kui nad olid kuulnud Herodese surmast.

⁴ ¶ Lõpuks lahkusid Joosep ja Maarja Aleksandriast oma tuttava Ezraeoni laeval, mis suundus Joppasse ja

jõudis sellesse sadamasse augusti lõpus 4. a eKr. Nad läksid otse Petlemma, kus arutasid kogu septembrikuu jooksul oma tuttavate ja sugulastega, kas sinna jääda või Naatsaretti naasta.

⁵ Maarja polnud kunagi päriselt loobunud mõttest, et Jeesus peaks kasvama üles Taaveti linnas Petlemmas. Joosep aga ei uskunudki tõeliselt, et nende pojast saab Iisraeli kuninglik vabastaja. Pealegi teadis ta, et ei põlvne tegelikult Taavetist; et ta oli arvatud Taaveti järeltulijate hulka vaid seepärast, et üks tema esivanematest oli Taaveti põlvnemisliini lapsendatud. Maarja pidas Taaveti linna muudugi kõige sobivamaks kohaks, kus uut Taaveti trooni taotlejat kasvatada, kuid Joosep eelistas riskida pigem Herodes Antipasega kui tema venna Arhelaosega. Ta kartis, et lapsel pole Petlemmas ega üheski teises Juudamaa linnas turvaline, ning oletas, et Arhelaos jätkab oma isa Herodese ähvardavat poliitikat tõenäolisemalt kui Antipas Galileas. Lisaks kõigile neile põhjustele pidas Joosep Galilead lapse kasvatamiseks ja talle hariduse andmiseks igati paremaks kohaks, kuid tal kulus Maarja vastuväidete kummutamiseks kolm nädalat.

⁶ Esimeseks oktoobriks oli Joosep Maarjat ja kõiki nende tuttavaid veennud, et neil on kõige õigem Naatsaretti minna. Nii lahkusidki nad oktoobri algul 4. a eKr Petlemmast ja rändasid Lüdda ja Skythopolise kaudu Naatsaretti. Nad alustasid teed ühel pühapäeva varahommikul, Maarja koos lapsega uue veolooma seljas, Joosep koos viie neid saatva sugulasega jalgsi, sest Joosepi sugulased ei lubanud neil üksi Naatsaretti reisida. Nad kartsid minna Galileasse Jeruusalemma ja Jordani oru kaudu ning ükski läänepoolne tee ei olnud päris ohutu kahele üksikule reisijale, kellel oli kaasas väike laps.

1. TAGASI NAATSARETIS

¹ Reisi neljandal päeval jõudis reisiseltskond ohutult sihtkohta. Nad saabusid ette teatamata oma koju Naatsaretis, kus oli enam kui kolm aastat elanud üks Joosepi abielus vend, kes oli neid nähes tõesti üllatunud: nad olid oma asju nii vaikselt ajanud, et ei Joosepi ega Maarja perekond teadnud, et nad on üldse Aleksandriast lahkunud. Järgmisel päeval kolis Joosepi venna perekond majast välja ja Maarja seadis end esimest korda pärast Jeesuse sündi oma väikse perega sisse, et tunda rõõmu elust omaenese kodus. Vähem kui nädala pärast sai Joosep puusepana tööd ja nad olid ülimalt õnnelikud.

² Nende Naatsaretti tagasi jõudes oli Jeesus umbes kolm aastat ja kaks kuud vana. Ta oli kõigil rännakutel hästi vastu pidanud, tal oli suurepärase tervis ja ta oli täis lapselikku põnevust ja rõõmu oma kodust, kus ringi joosta ja ennast mõnusalt tunda. Samas tundis

ta suurt puudust oma Aleksandriasse jäänud mängu-kaaslastest.

³ Teel Naatsaretti oli Joosep Maarjat veennud, et poleks tark levitada nende Galilea tuttavate ja sugulaste seas juttu Jeesusest kui töötatud lapsest. Nad leppisid kokku, et hoiduvad seda kellelegi mainimast. Nad pidasid mõlemad truult oma lubadust.

⁴ Jeesuse kogu neljandat eluaastat iseloomustasid normaalne füüsiline areng ning ebatavaline vaimne aktiivsus. Ta sai väga lähedaseks peaaegu omavanuse naabripoisiga, kelle nimi oli Jaakob. Jeesus ja Jaakob mängisid alati rõõmsalt koos ja suureks kasvades said neist head sõbrad ning ustavad kaaslased.

⁵ Järgmine tähtis sündmus selles Naatsareti peres oli teise lapse Jaakobuse sünd 2. aprilli varajasel hommikutunnil 3. a eKr. Mõte väikevenna olemasolust tekitas Jeesuses elevust ja ta võis tundide kaupa seista ning imiku väikelapsetoiminguid jälgida.

⁶ Sama aasta kesksuvel ehitas Joosep küla allika ja karavanide peatuspaiga lähedale väikese töökoja. Pärast seda tegi ta igapäevast puusepatööd juba väga vähe. Tema juures töötasid ta kaks venda ja veel mitu meistrimest, keda ta saatis tööle, jäädes ise töökotta kaelkooke ja atru ning muud puutööd tegema. Ta töötas ka naha, kõite ja lõuendiga. Kasvuaastatel veetis Jeesus pärast kooli töökojas isa tööd vaadates ja neljast maailmanurgast tulnud karavanijuhtide ja reisijate vestlusi ning kuulujutte kuulates umbes sama palju aega kui ema kodustes töödes abistades.

⁷ Sama aasta juulis kuu aega enne Jeesuse nelja-aastaseks saamist, levis kõikjal Naatsaretis karavanireisijate toodud raske kõhuhaigus. Maarja kartis nii väga Jeesuse haigestumist, et pakkis laste asjad kokku ja põgenes maale oma venna juurde, kes elas mitu kilomeetrit Naatsaretist lõuna pool Saridi lähedal Megiddosse viiva tee ääres. Nad olid Naatsaretist ära üle kahe kuu; Jeesusele meeldis seal väga, see oli tema esimene taluelukogemus.

2. VIIES ELUAASTA (2. A EKR)

¹ Veidi enam kui aasta pärast Naatsaretti naasmist jõudis väike Jeesus ikka, mil tal tuli teha oma esimene täiesti isiklik ja siiras kõlbeline otsus; siis asus temasse elama Mõttekohandaja, Paradiisi-Isa jumalik kingitus, kes oli enne teeninud Machiventa Melkisedekit ja omandanud sel moel kogemuse tegutsemisest koos surelikuülese olendiga, kes on kehastunud ja elab surelikus ihus. See sündmus toimus 11. veebruaril 2. a eKr. Jeesus ei olnud jumaliku Järelevaataja saabumisest rohkem teadlik kui miljonid teised lapsed, kelle sissimasse on enne ja pärast seda päeva asunud samamoodi Mõttekohandaja, et täita nende meel vaimsusega ja töötada nende arenemisjärgus surelike hingede igavese ellujäämise nimel.

² Sel veebruaripäeval lõppes Universumi Valitsejate otsene isiklik järelevalve lapseks kehastunud Miikaeli

puutumatus üle. Sellest ajast pidi Jeesuse kehastumise kulg ja kaitse jääma tema sisimas elava Kohandaja ja kaitseeravite hooleks. Aeg-ajalt lisandus neile ka keskteeliste hoolitsus, kellele selle planeedi juhid olid kindlad ülesanded andnud.

³ ¶ Selle aasta augustis sai Jeesus viieaastaseks ja me nimetame seda aastat seepärast tema elu viiendaks (kalendri)aastaks. Sellel aastal, 11. juuli öösel 2. a eKr, veidi enam kui kuu aega enne tema viiendat sünnipäeva, valmistas Jeesusele suurt rõõmu öde Mirjami sünd. Järgmisel öhtul oli Jeesusel pikk jutuajamine oma isaga sellest, mil viisil erinevad elusolendiliigid üksikolenditena maailma sünnivad. Jeesuse varaseima hariduse kõige väärtuslikum osa pärines tema vanematelt, kes vastasid tema arukatele ja uurivatele küsimustele. Joosep püüdis alati korralikult oma kohust täita ja võttis poisi arvukatele küsimustele vastamist tõsiselt ning varus selleks piisavalt aega. Viiendast kümnenda eluaastani oli Jeesus üksainus suur küsimärk. Joosep ja Maarja ei osanud küll alati lapse küsimustele vastata, kuid arutasid need iga kord põhjalikult läbi ja püüdsid teda kõikvõimalikel muudel viisidel aidata tema püüdlustes leida rahuldav lahendus ta erksas meeles tekkinud probleemile.

⁴ Pärast Naatsaretti tagasipöördumist oli nende perel olnud palju tegemist ja Joosepil uue töökoja ehitamisega ning ettevõtte taaskäivitamisega tavalisest rohkem tööd. Ta oli sellega nii seotud olnud, et polnud leidnud aega Jaakobusele hälligi meisterdada, kuid ammu enne Mirjami sündi oli asi paranenud, nii et tüdruk sai väga mugava hälli, milles ta tundis end mõnusalt nagu pesas, kui kogu pere teda imetles. Lapsena osales Jeesus innukalt kõigis harilikes igapäevastes kodustes ettevõtmistes. Ta tundis oma väikevennast ja -oest suurt rõõmu ning oli Maarjale nende eest hoolitsemisel suureks abiks.

⁵ Tol ajal oli paganlikus maailmas vähe kodusid, mis suutsid anda lapsele parema intellektuaalse, kõlbeline ja usulise koolituse kui Galilea juutide kodud. Juutidel oli oma laste kasvatamiseks ja neile hariduse andmiseks süstemaatiline programm. Nad jagasid lapse elu seitsmesse etappi:

- ⁶ 1. vastsündinu, esimesest kaheksanda elupäevani;
- ⁷ 2. rinnalaps;
- ⁸ 3. võõrutatud laps;
- ⁹ 4. emast sõltuvuse periood viienda eluaasta lõpuni;
- ¹⁰ 5. lapse iseseisvuse algus, poja puhul siirdub vastutus tema hariduse eest isale;
- ¹¹ 6. nooruk või neiu;
- ¹² 7. noor mees või naine.

¹³ ¶ Galilea juutide tava järgi vastutas viienda sünnipäevani lapse koolituse eest ema, kui oli tegemist poisslapsega, hakkas poisi hariduse eest sealtmaalt vastutama isa. Seega jõudis Jeesus sel aastal Galilea juudi perekonna lapse elujärgu viiendasse etappi ja 21. augustil 2. a eKr andis Maarja tema edasise õpetamise ametlikult Joosepile üle.

¹⁴ Kuigi Jeesuse intellektuaalse ja usulise hariduse eest oli nüüd otseselt vastutav Joosep, oli ema poja kodusest õppetööst ikkagi huvitatud. Ta õpetas teda tundma koduaeda igast küljest ümbritsevatel müüridel kasvavaid viinamarju ja muid taimi ning nende eest hoolitsema. Ta pani maja katusele (suvisesse magamistuppa) madalad liivakastid, millesse Jeesus joonistas maakaarte ja kus harjutas esimesi aramea, kreeka ja hiljem heebrea tekste kirjutama, sest ta õppis aja jooksul kõigis neis keeltes lugema, kirjutama ja soravalt rääkima.

¹⁵ Jeesus paistis olevat füüsiliselt peaaegu täiuslik ja ka emotsionaalselt normaalselt arenev laps. Elu viienda (kalendri)aasta teisel poolel olid tal kerged seedehäired, mis oli tema esimene suurem haigus.

¹⁶ Joosep ja Maarja rääkisid sageli oma vanima lapse tulevikust, aga kui te oleksite seal ise viibinud, oleksite näinud vaid tavalise terve ja muretu, kuid oma aja ning koha kohta erakordselt uudishimuliku lapse üleskasvamist.

3. KUUENDA ELUAASTA SÜNDMUSED (1. A EKR)

¹ Jeesus oli omandanud oma ema abiga juba aramea keele galilea murde, nüüd hakkas isa talle kreeka keelt õpetama. Maarja oskas kreeka keelt vähe, kuid Joosep rääkis soravalt nii aramea kui ka kreeka keelt. Kreeka keele õpikuna kasutasid nad heebrea pühakirja — seaduste ja prohvetite raamatute, samuti laulude täielikku kogu, mis neile Egiptusest lahkumisel oli kingitud. Kogu Naatsaretis oli ainult kaks pühakirja täielikku kreekakeelset koopiat ja see, et üks neist oli puusepa perekonnas, tegi Joosepi kodust paljukülastatud koha ning võimaldas Jeesusel kasvades kohata peaaegu lõputu vooluna saabuvaid tõsiseid õppureid ja siiraid tõetsijaid. Enne selle aasta lõppu oli Jeesus hindamatu käsikirja oma valdusesse võtnud, sest talle oli tema kuuendal sünnipäeval öeldud, et selle püha raamatu on talle kinkinud tema tuttavad ja sugulased Aleksandriast. Üsna pea oskas ta seda juba vabalt lugeda.

² ¶ Jeesuse nooruse esimene vapustus saabus siis, kui ta polnud veel kuueaastane. Talle oli tundunud, et ta isa — või vähemalt emaga koos — teab kõike. See-ega võite kujutleda uudishimuliku lapse üllatust, kui ta küsis oma isalt äsjatoimunud kerge maavärina põhjust ja kuulis Joosepit ütlemas: „Mu poeg, ma tõesti ei tea.” Jeesuse avastusest, et tema maised vanemad ei ole ülitargad ega kõiketeadvad, sai alguse kauakestev ja häiriv pettumus.

³ Joosep mõtles algul Jeesusele öelda, et maavärina tekitas Jumal, aga hetke järele mõelnud, sai ta aru, et niisugune vastus võib esile kutsuda uusi ja veelgi enam kimbatust valmistavaid küsimusi. Isegi Jeesuse varases lapseas oli tema küsimustele füüsiliste ja sotsiaalsete nähtuste kohta väga raske mõtlematult vastata, et need on kas Jumalast või kuradist. Jeesus oli pikka aega nõus pidama õpetust headest ja kurjadest vaimudest, mida juudi rahvas valdavalt uskus, intellektuaalsete ja vaimsete nähtuste võimalikuks seletuseks, kuid hakkas üsna varakult kahtlema, kas need nähtamatud mõjud põhjustavad maailmas ka füüsilisi loodusnähtusi.

⁴ ¶ Enne Jeesuse kuueaastaseks saamist, varasuvel 1. a eKr, tulid Naatsareti perekonda külastama Sakarias ja Eliisabet oma poja Johannesega. Jeesusele ja Johannesele oli see nende mäletamist mööda esimene külaskäik õnnelikuks ajaks. Kuigi külalised said jääda vaid mõneks päevaks, rääkisid vanemad omavahel paljudest asjadest, kaasa arvatud poegade tulevikku puudutavatest plaanidest. Sel ajal mängisid poisid ise maja katusel liiva sees klotsidega ja veetsid lõbusalt aega nagu poisid ikka.

⁵ ¶ Kohtunud Johannesega, kes pärines Jeruusalemma lähedalt, hakkas Jeesus tundma ebatavaliselt suurt huvi Iisraeli ajaloo vastu ja uurima üksikasjalikult hingamispäevariituste, sünagoogide jutluste ning ikka ja jälle toimuvate mälestuspühade tähendust. Ta isa seletas talle kõigi nende pühade tähtsust. Esimene neist oli keskjalvine pidulik valgustepüha, mis kestis kaheksa päeva, kusjuures alustati ühe küünla süütamisest ja igal öhtul lisati uus küünal. Sellega mälestati templi pühitsemist pärast seda, kui Juudas Makkabi taastas templis Moosese seaduste järgi toimunud teenistused. Järgmine oli juutide varakevadine rõõmupüha puurim, Estri ja tema kaudu Iisraeli vabanemise püha. Sellele järgnes pidulik paasapüha, mida täiskasvanud pühitsesid võimaluse korral alati Jeruusalemmas, lapsed aga pidasid kodus meeles, et kogu nädala ei tohi süüa hapendatud leiba. Edasi tuli uudseviljapüha; ja viimane, kõige pühalikum, oli uusaastapäev, lepituspüha. Kuigi Jeesuse noorel meelel oli neist pühadest ja kommetest kohati raske aru saada, mõtles ta nende üle tõsiselt ja osales siis innukalt lehtmajadepüha pidustustes, mis oli kogu juudi rahvale iga-aastane puhkuseaeg, mil nad elasid väljas lehtonides ja andusid rõõmudele ning naudingutele.

⁶ ¶ Joosepile ja Maarjale valmistasid sel aastal muret Jeesuse palved. Poiss soovis rääkida oma taevase Isaga peaaegu samamoodi nagu oma maise isa Joosepiga. See kõrvalekaldumine pühalikumast ja aupaklikumast suhtlemisest Jumalusega ajas tema vanemaid, eriti ema veidi segadusse, kuid nad ei suutnud poissi veenda enast muutma; ta palvetas nii, nagu talle oli õpetatud, ja pärast seda soovis „lihtsalt oma taevase Isaga veidi vestelda”.

⁷ Sama aasta juunis andis Joosep oma töökoja Naat-

saretis vendadele üle ja alustas ametlikult tegevust ehitustevõtjana. Enne aasta lõppu oli pere sissetulek enam kui kolmekordistunud. Naatsareti peret ei pitsitanud kuni Joosepi surmani enam kunagi vaesus. Pere kasvas üha suuremaks ja kulutas palju raha lisaharidusele ning reisidele, kuid Joosepi suurenevad sissetulekud pidasid kasvavate kulutustega alati sammu.

⁸ Paaril järgmisel aastal tegi Joosep üsna palju tööd Kaanas, (Galilea) Petlemmas, Magdalas, Nainis, Sepphorises, Kapernaumas ja Een-Dooris ning ehtas üsna palju ka Naatsaretis ja selle ümbruses. Kui Jaakobus oli juba piisavalt suur, et ema kodus aidata ja nooremate laste eest hoolitseda, rändas Jeesus sageli koos isaga neisse ümbruskonna linnadesse ja küladesse. Jeesus oli väga tähelepanelik ja sai neilt reisidelt palju praktilisi teadmisi, talletades usinalt mällu tähelepanekuid inimese ja tema maapealse eluviisi kohta.

⁹ ¶ Sel aastal suutis Jeesus oma tugevaid tundeid ja impulsse paremini kohandada perekondliku koostöö ja koduse distsipliini vajadustega. Maarja oli armastav ema, kuid nõudis üsna ranget distsipliini. Joosepil oli Jeesuse üle suurem mõjuvõim, ta tavatses poisiga istet võtta ja selgitada talle põhjalikult, miks kogu pere heaolu ja rahu nimel on vaja isiklikke soove distsipliiniga ohjeldada. Kui Jeesusele oli olukorda selgitatud, oli ta alati arukalt nõus koostööd tegema ning vanemate soove ja perekonnas kehtivaid reegleid austama.

¹⁰ ¶ Oma vaba aja — kui polnud vaja majapidamises ema aidata — veetis ta päeval lilli ja muid taimi ning öösi tähti uurides. Vanemaid tegi ärevaks tema kaldumus lamada selili ja vaadata imetledes tähistaevast veel kaua pärast selle kordaarmastava Naatsareti pere tavalist magamaminekuaega.

4. SEITSMES ELUAASTA (1. A PKR)

¹ See oli Jeesuse elus tõesti sündmusterikas aasta. Jaanuari algul oli Galileas tugev lumetorm. Mahasadanud lumekiht oli üle poole meetri paks ja see oli suurim lumesadu, mida Jeesus oma elu jooksul üldse nägi, ning üks paksemaid lumikatteid Naatsaretis saja aasta jooksul.

² Juudi laste mängud olid Jeesuse ajal üsna piiratud, lapsed matkisid oma mängudes liigagi sageli täiskasvanute tõsisemaid tegemisi. Nad mängisid palju pulmi ja matuseid, sageli nähtud vaatamängulisi tseremooniaid. Nad tantsisid ja laulsid, kuid neil oli vähe organiseeritud mängu, mida on mänginud hilisemate aegade lapsed.

³ Jeesus mängis koos ühe naabripoisiga ja hiljem vend Jaakobusega meeleldi puusepatöökoja taganurgas, kus oli nende jaoks palju laaste ja puuklotse. Jeesusel oli raske aru saada, miks osa mängu on sabati ajal keelatud, kuid ta täitis alati oma vanemate soovi. Tal oli oma ajastu ja põlvkonna tingimustes vähe võimalusi oma tugevat nalja- ja mängusoont välja elada, kuid

neljateistkümnenenda eluaastani oli ta enamasti rõõmsameelne ja muretu.

⁴ Maarjal oli maja kõrval asuva lauda peal tuvila ja tuvide müügist teenitud kasumi annetasid nad erilisse Jeesuse hallatud heategevusfondi, kui olid rahast maha arvanud kümmise ja maksnud selle sünagoogi ametnikule.

⁵ ¶ Ainus tõeline õnnetus, mis Jeesusega selle ajani oli juhtunud, oli allakukkumine tagaõue kivitrepist, mis viis lõuendist katusega magamistuppa. See juhtus juulikuus, ootamatult idast saabunud liivatormi ajal. Peent liiva tuiskavad kuumad tuuled puhusid tavaliselt vihmahooajal, eriti märtsis ja aprillis. Juulis oli niisugune torm erakordne sündmus. Tormi puhkedes mängis Jeesus nagu ikka katusel, sest see oli kuival aastajal tema tavaline mängukoht. Kui ta hakkas trepist alla minema, pimestas liiv teda ja ta kukkus. Pärast seda õnnetusjuhtumit ehtas Joosep trepile mõlemale poole käsipuu.

⁶ Seda õnnetust polnud kuidagi võimalik ära hoida. Hooletuses ei saanud süüdistada keskteelistest ajalikke kaitsjaid, poisi juurde valvama määratud üht esmast ja üht teisest keskteelist, süüdi polnud ka kaitseseeravid. Seda lihtsalt ei saanud vältida. Kuid see kerge õnnetus, mis juhtus Joosepi Een-Dooris viibimise ajal, tekitas Maarjas nii suurt ärevust, et ta püüdis Jeesust mitu kuud endale väga lähedal hoida, kuigi see polnud eriti tark tegu.

⁷ Taevased isiksused ei sekku omavoliliselt ainelistesse õnnetustesse, igapäevastesse füüsilise iseloomuga juhtumistesse. Tavalises olukorras saavad töötatud mees- ja naisisikute kaitsmiseks sekkuda ainelistesse tingimustesse ainult keskteelised ja ka need olendid võivad seda teha ainult erandkorras kõrgemalt saadud konkreetse korralduse põhjal.

⁸ See oli aga vaid üks mitmest väiksemast õnnetusest, mis selle uudishimuliku ja seiklushimulise noormehega juhtus. Kui kujutlete ühe tavalise aktiivse poisi lapsepõlve ja noorusiga, oskate üsna hästi arvata, kui palju muret ta oma vanematele, eriti emale tekitas.

⁹ ¶ Naatsareti pere neljas liige Joosep sündis kolmapäeva, 16. märtsi hommikul 1. a pKr.

5. KOOLIPÄEVAD NAATSARETIS

¹ Jeesus oli nüüd seitsmeaastane ja selles vanuses pidid juudi lapsed hakkama sünagoogikoolides ametlikult haridust omandama. Selle aasta augustis algaski Jeesusel Naatsaretis sündmusrikas kooliaeg. Poiss luges, kirjutas ja rääkis juba soravalt kaht keelt, aramea ja kreeka keelt. Nüüd tuli tal õppida lugema, kirjutama ja rääkima heebrea keelt. Ta ootas eesseisvat koolielu tõesti innukalt.

² Jeesus käis kolm aastat — kuni kümneaastaseks saamiseni — Naatsareti sünagoogi algkoolis. Nende kolme aasta jooksul uuris ta heebrea keeles kirja pandud Seadusteraamatu põhialuseid. Järgmised kolm

aastat veetis ta edasijõudnute koolis ja õppis valjusti korrates pähe pühade seaduste sügavamaid õpetusi. Ta lõpetas sünagoogikooli oma kolmeteistkümnendal eluaastal, mil sünagoogi juhid andsid ta tema vanematele üle haritud ja „käsuseadusi tundva pojana”, kes oli nüüdsest Iisraeli riigi vastutusvõimeline kodanik, millega kaasnes õigus osaleda Jeruusalemmas paasapüha pidustustel. Tol aastal käiski Jeesus koos oma isa ja emaga esmakordselt paasapühal.

³ ¶ Õpilased istusid Naatsareti koolis poolkaares põrandal; õpetaja, hazan, sünagoogi ametnik istus aganende vastas. Nad alustasid Kolmandast Moosese raamatust, seejärel õppisid teisi seaduseraamatuid ja uurisid prohvetite raamatuid ning psalme. Naatsareti sünagoogil oli pühakirjade täielik heebreakeelne kogu. Kuni kaheteistkümnenda eluaastani ei õpitud midagi muud kui pühakirju. Suvekuudel olid koolipäevad palju lühemad.

⁴ Jeesusest sai õige kiiresti meisterlik heebrea keele tundja ja kui Naatsaretis ei viibinud parajasti mõnda tähtsat külalist, paluti tal tema nooruses sageli saba-titeenistusele kogunenud usklitele heebreakeelset pühakirja ette lugeda.

⁵ Neil sünagoogikoolidel polnud muidugi mingeid õpikuid. Õpetamine toimus nii, et hazan ütles lause ja õpilased kordasid seda kooris. Kui õpilane sai kasutada kirjalikke seaduseraamatuid, õppis ta neist valjusti lugedes ja pidevalt korrates.

⁶ ¶ Lisaks ametlikule koolitarkusele hakkas Jeesus aimu saama ka maailma igast nurgast saabuvate inimeste loomusest, sest tema isa töökojas käis inimesi paljudest maadest. Vanemaks saades vestles ta vabalt karavanireisijatega, kes allika ääres puhkasid ja einestasid. Hea kreeka keele oskajana polnud tal karavanireisijate ja -juhtidega suhtlemisel peaaegu üldse raskusi.

⁷ Naatsaret oli karavanitee vahejaam ja reisiteede ristumispunkt, selle elanikkond oli suures osas paganlik; samal ajal tunti seda laialt kui juudi traditsiooniliste seaduste liberaalse tõlgendamise keskust. Galileas suhtlesid juudid paganatega vabamalt, kui Juudamaal tavaks oli. Naatsareti juudid tõlgendasid aga sotsiaalseid piiranguid, mis põhinesid kartusel end paganatega kokku puutudes rüvetada, liberaalsemalt kui üheski teises Galilea linnas. Ning neis tingimustes levis Jeruusalemmas ütlus: „Mis võib küll Naatsaretist head tulla?”

⁸ Oma moraalsed tõekspidamised ja vaimukultuuri omandas Jeesus põhiliselt kodus. Hazanilt sai ta suure osa intellektuaalsest ja teoloogilisest haridusest. Kuid oma tõelise hariduse — meele ja südame valmisoleku raskete eluprobleemidega silmitsiseismiseks — sai ta kaasinimestega suhtlemisest. Just see lähedane suhte teiste inimestega, nii noorte kui vanade, nii juutide kui paganatega andis talle võimaluse inimkonda tundma

õppida. Jeesus oli omandanud oskuse inimesi täielikult mõista ja ustavalt armastada.

⁹ ¶ Oma sünagoogiaastatel oli ta hiilgav õpilane, tema suureks eeliseks oli kolme keele valdamine. Kui Jeesus koolis kursuse lõpetas, märkis Naatsareti hazan Joosepile, et ilmselt õppis tema Jeesuse uurivatest küsimustest rohkem, kui suutis ise poisile õpetada.

¹⁰ Jeesus õppis oma kooliaastatel palju uut ja sai suurt innustust sünagoogis toimunud saba-tijutlustest. Tavaliselt paluti saba-tiks Naatsaretti saabunud tähtsaid külalisi sünagoogis esineda. Kasvades kuulis Jeesus paljusid suuri mõtlejaid kogu juudi maailmast oma seisukohti esitamas, sealhulgas paljusid sugugi mitte ortodoksseid juute, sest Naatsareti sünagoog oli eesrindlik ja liberaalne heebrea mõtte ning kultuuri keskus.

¹¹ Kui lapsed seitsmeaastaselt kooli astusid (juudid olid just kehtestanud kohustusliku hariduse seaduse), oli tavaks, et nad valisid endale „sünnipäevateksti”, omamoodi kuldreegli, millest õpingute ajal juhinduti ja mis sai kolmeteistkümnendaastaselt kooli lõpetades sageli lahti räägitud. Jeesus oli valinud teksti prohvet Jesajalt: „Issanda Jumala Vaim on minu peal, sest Issand on mind võidnud; ta on mind läkitanud viima rõõmsõnumit alandlikele, parandama neid, kel murtud süda, kuulutama vabastust vangidele ja avama vaimupimedate silmi.”

¹² ¶ Naatsaret oli üks heebrea rahva kahekümne neljast preestrite keskusest. Ent Galilea preesterkond tõlgendas traditsioonilisi seadusi liberaalsemalt kui Juuda kirjatargad ja rabid. Naatsaretis oldi ka saba-ti pidamisel vabameelsemad. Seepärast tavatses Joosep viia Jeesuse saba-ti pärastlõunal jalutama ja üks nende lemmikretki oli ronimine kõrgele mäele nende kodu lähedal, sest sealt avanes panoramaalne vaade kogu Galileale. Loodes nägid nad selgetel päevadel pikka järveni ulatuvat Karmeli mäe ahelikku ja Jeesus kuulis korduvalt oma isa jutustamas lugu Eelijast, ühest esimesest heebrea prohvetite pikas reas, kes tegi etteheiteid Ahabile ja paljastas Baali preestrid. Põhja pool kõrgus majesteetlikus hiilguses Hermoni mäe lumine tipp, mis hõivas kogu silmapiiri: ülemised nõlvad särasid peaaegu kilomeetri ulatuses igilumes. Kaugel idas võisid nad eristada Jordani orgu ja taamal Moabi kaljumägesid. Lõunas ja idas võisid nad näha ka Kreeka-Rooma Dekapolise linnu sealsete amfiteatrite ja uhkeldavate templitega, kui päike nende marmormüüridele paistis. Jäänud sinna päikeseloojanguni, eristas nende silm kaugel Vahemerel seilavaid laevu.

¹³ Jeesus nägi neljast suunast karavane looklemas Naatsaretti ja linnast välja ning lõuna pool Esdraeloni avarat ja viljakat tasandikku, mis laius Gilboa mäe ja Samaaria poole.

¹⁴ Kui nad ei roninud kõrgemale kauget maastikku vaatama, siis jalutasid nad, jälgides, kuidas loodus aastaaegade vaheldudes oma ilmet muudab. Jeesuse vara-

seim väljaspool kodu saadud õpetus kätkes aupaklikku ja osavõtlikku suhtumist loodusesse.

¹⁵ ¶ Enne kaheksa-aastaseks saamist tundsid Jeesust kõik Naatsareti emad ja noored naised, kes olid teda kohanud ja temaga vestelnud allikal, mis jäi tema kodu lähedusse ning oli üks linna suhtlemis- ja kuulujutukeskusi. Jeesus õppis sel aastal lüpsma pere lehma ja hoolitsema teiste loomade eest. Selle ja järgmise aasta jooksul õppis ta ka juustu valmistama ja kangast kuduma. Kui ta kümneaastaseks sai, oli ta juba oskuslik kuduja. Umbes sel ajal said Jeesus ja naabripoiss Jaakob suurteks sõpradeks pottsepaga, kes voolava allika lähedal tööd tegi. Vaadates Naatani osavaid sõrmi kedral savi voolimas, tegid mõlemad mitmel korral otsuse hakata suurena pottsepaks. Naatan armastas poisse väga ja andis neile sageli mängimiseks savi; ta püüdis nende loovat kujutlusvõimet ergutada, pannes neid mitmesuguste esemete ja loomade voolimises omavahel võistlema.

6. TEMA KAHEKSAS ELUAASTA (2. A PKR)

¹ See oli koolis huvitav aasta. Kuigi Jeesus polnud mingi erakordne õpilane, oli ta usin ja kuulus klassi parima kolmandiku hulka, tehes oma tööd nii hästi, et võis iga kuu üheks nädalaks koju jääda. Ta veetis selle nädala tavaliselt kas oma kalurist onuga Galilea järve kallastel Magdala lähedal või teise onu (ema venna) talus kaheksa kilomeetrit Naatsaretist lõunas.

² Kuigi ema oli Jeesuse tervise ja turvalisuse pärast liigset ärevust tundma hakanud, leppis ta järk-järgult nende kodust eemal viibimistega. Kõik Jeesuse onud ja tädid armastasid teda väga, mis põhjustas nendevahelise elava konkurentsi, kes saab neil igakuistel külästustel sel ja vahetult järgnevatel aastatel tema seltsis viibida. Esimene nädalane külaskäik onu talusse (pärast seal väikesena viibimist) toimus selle aasta jaanuaris, esimese nädalase kalastamiskogemuse sai Jeesus Galilea järvel maikuus.

³ Umbes sel ajal kohtas Jeesus ka Damaskusest pärit matemaatikaõpetajat, ja õppinud temalt mõned uued arvutusmeetodid, tegeles ta mitu aastat üsna palju matemaatikaga. Tal arenes välja hea numbrite, kauguste ja proportsioonide taju.

⁴ Jeesus kiindus väga oma venda Jaakobusse ja hakkas selle aasta lõpupoole talle tähestikku õpetama.

⁵ Sel aastal jõudis Jeesus harfiõpetajaga kokkuleppele ja hakkas piimatoodete eest tunde võtma. Tal tekkis erakordne huvi kõige muusikaga seonduva vastu. Hiljem äratas ta ka oma noortes kaaslastes vokaalmuusika vastu huvi. Üheteistkümneaastaselt oli ta juba meisterlik harfimängija ja talle meeldis väga pereliikmetele ning tuttavatele oma erakordseid tõlgendusi ja andekaid improvisatsioone esitada.

⁶ Kuigi Jeesus jõudis koolis endiselt kadestamisväärselt edasi, ei läinud tema vanematel ja õpetajatel kõik alati ladusalt. Poiss esitas järjekindlalt nii teaduse kui ka religiooni, eriti geograafia ja astronoomia, kohta palju kimbatust tekitavaid küsimusi. Iseäranis huvitas teda, miks Palestiinas vahelduvad kuiv ja vihmane aastaaeg. Ta otsis korduvalt seletust Naatsareti ja Jordani oru suurtele temperatuurivahedele. Ta küsis neid arukaid, kuid kimbatust tekitavaid küsimusi lausa lakamatult.

⁷ ¶ Tema kolmas vend Siimon sündis sel aastal, 2. a pKr reede, 14. aprilli õhtul.

⁸ ¶ Veebruaris tuli Naahor, üks Jeruusalemma rabide akadeemia õpetajaid Naatsaretti Jeesust vaatama, olles enne käinud sama ülesandega Sakariase kodus Jeruusalemma lähedal. Ta saabus Naatsaretti Johannese isa soovitusel. Jeesuse aval ja ebatraditsiooniline suhtumine usuküsimustesse šokeeris teda algul mõnevõrra, kuid ta pidas selle põhjuseks Galilea kaugust heebreare haridus- ja kultuurikeskustest ning soovitas Joosepil ja Maarjal lubada Jeesusel temaga Jeruusalemma tulla, kus ta võiks juudi kultuuri keskuse haridus- ja koolitusvõimalusi kasutada. Maarja oli juba pooleldi nõus, olles veendunud, et ta vanimast pojast saab messias, juutide vabastaja. Joosep aga kõhkles; ta oli küll niisama kindel, et Jeesusest saab ettemääratud saatusega inimene, kuid tal polnud kindlat veendumust, misugune see ettemääratus on. Ta ei kahelnud aga kunagi päriselt selles, et ta pojalt on maa peal mingi suur missioon täita. Mida enam ta Naahori soovituse peale mõtles, seda enam kahtles ta, kas Jeesuse Jeruusalemma minek oleks tark tegu.

⁹ Et Joosep ja Maarja jäid selles küsimuses lahkarvamusele, küsis Naahor neilt luba anda asi Jeesuse enda otsustada. Jeesus kuulas tähelepanelikult, rääkis Joosepi, Maarja ja müürsepast naabri Jaakobiga, kelle poeg oli tema lemmik-mängukaaslane, ning teatas siis kahe päeva pärast, et kuna ta vanemate ja nõuandjate arvamused lahknevad ja et ta ei söanda nii tähtsa otsuse eest vastutust enda peale võtta, eelistamata kindlalt ei üht ega teist varianti, oli ta teinud olukorda tervikuna arvesse võttes lõpuks otsuse „rääkida oma taevase Isaga”. Kuna ta polnud vastuses täiesti kindel, tundis ta, et peab jääma pigem koju „oma ema ja isa juurde”, lisades, et „nad armastavad mind nii väga ja suudavad kindlasti teha minu heaks rohkem ning suunata mind turvalisemalt kui võõrad, kes võivad ainult vaadata mu keha ja jälgida minu meelt, kuid vaevalt mind tõeliselt tunda.” Kõik imestasid tema sõnu ja Naahor läks oma teed, Jeruusalemma tagasi. Uuesti tuli Jeesuse kodust lahkumine kaalumisele alles palju aastaid hiljem.